

Asia: VN/1195/2024

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi työriitojen sovittelusta ja eräiden työtaistelutoimenpiteiden edellytyksistä annetun lain muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Yleiset huomiot

Suomen Varustamot pitää myönteisenä, että lakiesityksessä on työntekijäyhdistyksille on asetettu velvollisuus varmistaa ettei työtaistelu vaaranna tärkeitä oikeushyviä (henki, terveys, omaisuus, ympäristö). Esityksessä ei kuitenkaan ole riittäviä oikeussuojakeinoja sen varmistamiseksi, että työntekijäyhdistykset noudattavat velvollisuuttaan turvata tärkeitä oikeushyvät.

Vakiintuneeseen ja toimivaan turvaamistoimimennettelyyn ehdotetaan muutoksia, jotka lausunnonantajan mielestä eivät ole tarpeellisia.

Lausunnonantaja katsoo, että tärkeiden suojattavien oikeushyvien turvaaminen tulee varmistaa. On myös suhteetonta, että tärkeitä oikeushyviä voi riskeerata vain sillä perusteella, että vaatii muita työntekijäryhmiä korkeampia palkankorotuksia.

Lausunnonantaja katsoo, että suojeltavien oikeushyvien tarkoittaman omaisuudensuojan tulee laajasti kattaa yhteiskunnan toimivuus ja turvata talouskasvu.

Lisäksi pitää varmistaa, että nykyisessä turvallisuuspoliittisessa tilanteessa on oltava keinot varmistaa yhteiskunnan toimivuus ja turvallisuus. Työtaistelut eivät saa vaarantaa Suomen vientiä ja tuontia ja niiden tarvitsemia kuljetuksia. Työtaistelut eivät saa vaarantaa kansalaisten tärkeitä kuljetuksia.

Lakiehdotuksen tavoitteena oli alun perin muun muassa varmistaa, että suojelutyötä koskevia erityislakeja ei enää tarvitsisi säätää. Lausunnonantaja katsoo, että lakiehdotus ei tällaisenaan vastaa alkuperäistä tavoitettaan ja esitystä on suojelutyön ja suojattavien oikeushyvien osalta tarkennettava.

1 §

-

3 §

-

8 c §

-

8 d §

Ehdotettu turvattavien oikeushyvien luettelo ei ole riittävän kattava. Lailla tulisi myös selkeämmin säätää, miten eri oikeushyvät turvataan.

Suojelutyöstä ja sen rajoista tulee voida neuvotella, mutta lakiin ei pidä ottaa säännöstä neuvotteluvollisuudesta. Nyt esitetty malli, jossa neuvotteluvollisuus on vain työnantajalla, on epäsuhtainen ja esitystä tulee tältä osin muokata.

1 momentin kolmannessa kohdassa on säädetty ympäristön turvaamisesta. Kyseisessä kohdassa on mainittu erikseen ”öljylaivat”. (Todettakoon, että termi öljylaiva ei ole vakiintunut termi.) Lausunnonantaja olettaa, että öljylaivoilla tarkoitetaan säiliöaluksia, jotka kuljettavat polttoaineita ja muita öljytuotteita. On huomattava, että säiliöalukset voivat kuljettaa esimerkiksi kemikaaleja tai kaasuja ja esitystä on tältä osin tarkennettava. Lisäksi on huomioitava, kaikkien alusten oman polttoaineen aiheuttama riski voi olla merkittävä ja esityksen kohtaa kolme tulee tarkentaa siten, että se kattaa kaikki alukset. Esimerkkinä todettakoon, että esimerkiksi keskikokoisessa rahtialuksessa voi olla omaa polttoainetta lähes 200 tonnia.

Lausunnonantaja haluaa vielä erityisesti muistuttaa, että Suomi on käytännössä saari ja aluskuljetuksilla turvataan yhteiskunnan turvallisuus ja kansalaisten perustarpeet. Aluskuljetusten merkitys yhteiskunnan toimivuuden kannalta merkittävien kuljetusten turvaamisessa tulee huomioida suojelutyötä määriteltäessä.

Lisäksi tulee huomioida erityistehtäväyhtiö Arctialle asetettu tehtävä turvata Suomen huoltovarmuuden kannalta merkitykselliset kuljetukset ja varmistaa sotilaallisen maanpuolustuksen kannalta tarpeellisen väylästäön käytettävyyttä. Arctialle annettu erityistehtävä on: ”Elinkeinoelämän kuljetustarpeita palvelevan ja Suomen huoltovarmuutta turvaavan talvimerenkulun varmistaminen keskittyen pohjoisen Itämeren jäänmurron kustannustehokkaaseen ja vähäriskiseen hoitamiseen, sotilaalliseen liikkuvuuden mahdollistamiseen sekä merivoimien varautumiseen ja valmiuteen liittyvien merenmittaus- ja väylänhoito- sekä suunnittelupalveluiden tuottaminen kaikissa oloissa.”

8 e §

Viittaamme EK:n lausuntoon.

8 f §

Viittaamme EK:n lausuntoon.

8 g §

Työtaistelun ajankohdan siirtäminen aiheuttaa merkittävää haittaa työnantajan mahdollisuuteen varautua työtaisteluun ja vastustamme esitettyä mahdollisuutta siirtää työtaistelua lyhyellä ilmoitusajalla.

18 a §

-

18 b §

Perusteettomasta oikeudenkäynnistä on vakiintuneesti säädetty velvollisuus maksaa toisen osapuolen oikeudenkäyntikulut. Säännösehdotus hyvityksen maksamisesta ei sovi suomalaiseen järjestelmään ja lausunnonantaja katsoo, että hyvityksen maksamisesta tulee esityksessä luopua.

Turvaamistoimia joudutaan hakemaan etenkin merenkulussa, kun aluksia voidaan tehokkaasti saartaa yksinkertaisilla toimilla. Turvaamistoimia ei käsityksemme mukaan haeta turhaan vaan niitä haetaan vain tarpeellisessa tilanteessa, kun oikeushyvät vaarantuvat.

Hyvityksen enimmäismääräksi ehdotettu 150.000 euroa on täysin suhteeton koska turvaamistoimihakemuksesta ei aiheudu työntekijäyhdistykselle mitään vahinkoa. Viittaamme suhteettomuuden osalta EK:n lausuntoon, jossa todetaan:

Hyvityksen suhteettomuus ilmenee myös verrattaessa sitä lakiesityksessä ehdotettuun hyvitykseen huolehtimisvelvollisuuden rikkomisesta. Sen enimmäismääräksi ehdotetaan samaa 150.000 euroa. Huolehtimisvelvollisuuden rikkomisesta seuraa kuitenkin hengen, terveyden tai muun keskeisen oikeushyvän vakava vaarantuminen ja pahimmillaan se voi johtaa esimerkiksi ihmishenkien menetykseen tai laajaan ympäristövahinkoon. Kyseessä on siis aivan eri suuruusluokan asia kuin ilmeisen perusteettomasta hakemuksesta ennen hakemuksen hylkäämistä työntekijäyhdistykselle mahdollisesti aiheutuva vähäinen haitta.

Työryhmän lakiesityksen mukaan jokainen työnantaja joutuisi hakemaan itse kieltopäätöstä omalla hakemuksellaan, vaikka hakemusten taustalla olisi esimerkiksi sama työntekijäyhdistyksen ilmoittama koko toimialaa koskeva työtaistelu, joka kohdistuisi laajaan joukkoon työnantajia. Tämän seurauksena kyseinen 150.000 euron hyvitys voitaisiin ilmeisesti tuomita jokaisesta hakemuksesta, jolloin samaa työtaistelua koskevien hyvitysten enimmäismäärä voisi nousta yhteensä useaan miljoonaan euroon.

Edellä lausuttuun viitaten lausunnonantaja esittää, että hyvityksestä luovutaan jatkovalmistelussa.

18 c §

Kannatamme esitettyä hyvitysseuraamusta. Jälkikäteisellä seuraamuksella on kuitenkin täysin mahdotonta korvata eräiden oikeushyvien, kuten hengen tai terveyden menettämisen tai laajan ympäristövahingon seurauksia.

Mielestämme hyvitys ei lisäksi ole yksinään riittävä seuraamus huolehtimisvelvollisuuden rikkomisesta. Työnantajalle saattaa aiheutua merkittäviä vahinkoja huolehtimisvelvollisuuden rikkomisesta ja olisi oikeudenmukaista, että työntekijäyhdistyksen olisi korvattava lainvastaisella toiminnalla työnantajalle aiheuttamansa vahinko täysimääräisesti.

Lakiesityksen mukaan hyvitys olisi jaettava kaikkien saman työtaistelutoimen perusteella hyvitystä hakevien kesken.

Hyvityksen tulee lisäksi koskea myös huolehtimisvelvollisuuden vastaisella työtaistelulla uhkaamista koska jo työtaistelun uhka aiheuttaa merkittävää haittaa. Hyvitystä koskevaa säännöstä tulisi tältä osin täsmentää. Työtaistelulla uhkaaminen aiheuttaa vahinkoa työnantajalle, vaikka uhkaus peruttaisiinkin ennen työtaistelun alkamista.

18 d §

-

Lausunnonantajia pyydetään lausumaan siitä, onko työmarkkinoilla kohdattu ongelmia suojelutyöhön liittyen.

Suomi on täysin riippuvainen merikuljetuksista, ulkomaankaupasta yli 96 % kulkee meritse. Merikuljetukset turvaavat teollisuuden kuljetukset, mutta myös lähes kaikkien kulutushyödykkeiden kuljetukset. Matkustaja-aluksilla kulkee 60 % Suomen kappaletavarasta eli varaosista, lääkkeistä ja elintarvikkeista. Merikuljetusten häiriötön toiminta varmistaa keskeisten oikeushyvien suojaamisen.

Onko hätätyötä koskevaa sääntelyä tarpeen muuttaa ottaen huomioon lakiehdotukset ja jos on, millä tavalla?

Hätätyön tulee olla sallittua myös työtaistelun yhteydessä. Oikeuskäytännössä hätätyötä on tulkittu eri tavoilla ja on tärkeää, että hätätyöstä säädetään tarkemmin lailla.

Oikeusministeriötä pyydetään lausumaan erityisesti ehdotettaviin säännöksiin liittyvistä prosessuaalisista kysymyksistä (ml. oikeudenkäymiskaaren ja ulosottokaaren säännösten soveltuminen), ehdotettavien säännösten nojalla oikeudenvastaisesta työtaistelusta aiheutuvien vahinkojen korvaamiseen liittyvistä kysymyksistä (vahingonkorvauslain soveltuminen) sekä kaksoisrangaistavuuden kiellon soveltumisesta tilanteessa, jossa työtaistelu olisi sekä työrauhavelvollisuuden vastainen että ehdotettavien säännösten nojalla oikeudenvastainen.

-

Asianajajaliittoa pyydetään lausumaan erityisesti ehdotettaviin säännöksiin liittyvistä prosessuaalisista kysymyksistä.

-

Mattila Maija
Suomen Varustamot ry